

6. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/> (дата звернення: 20.02.2017)
7. Amnesty International Ukraine. URL: <http://amnesty.org.ua/> (дата звернення: 20.02.2017)
8. Human Rights Watch, Нью-Йорк. URL: <https://www.hrw.org/ru> (дата звернення 20.02.2017)
9. Колодій А. М. Правознавство. Підручник Київ, 2009 URL: http://libfree.com/159514404-pravopravoznavstvo__oliynik_ayu.html. (дата звернення 19.02.2017)

Петрикей О.

(наук. кер. – старший викладач Федоров І. О.)

*студент II курсу факультету філології та історії
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка*

Український дисидентський рух і його діяльність

Дисидентський рух як суспільне явище з'явилося в Україні в середині 1950-х рр. Він існував аж до середини 1980-х рр., коли в країні зрештою почалися певні зміни. Від початку це був протест населення проти діяльності влади, її вседозволеності, цілковитої ідеології та репресій, які вони застосовували до всього населення. Тоталітарний режим того часу обов'язково мав викликати рух супротиву, яким і став дисидентський рух. Своїх підлеглих та однодумців дисидентський рух знайшов в усіх містах та регіонах України. Дисиденти – це ті інакомислячі, які намагалися покращити життя людей, змінити ситуацію у країні, протестували проти чинної влади та її антинародних дій. До дисидентів входили загалом інтелігенція і всі ті, хто розумів необхідність змінювати чинну владу та режим у країні. У ті роки людське життя не цінувалося, події перекручувалися і подавалися з вигодою для влади, людей обманювали, у країні був дефіцит, хоча верхівка могла дозволити собі майже все у порівнянні з народом. І це наштовхувало людей до супротиву та здійснення змін. За підрахунками вчених, до лав дисидентів входило більш ніж тисяча осіб. Це була досить висока цифра для такого руху у радянській країні, де будь-який рух, що становив собою певну загрозу для влади чи не підтримував її ідеї, придушувався. До них входили різні верстви населення: від простих селян до лікарів та вчителів. Вони діяли у багатьох містах тодішнього Союзу.

Досліджуючи тему дисидентства, науковці зауважили, що його представники в Україні спочатку виступили проти недоліків існуючої системи, ігнорування законів, прав людини, свободи слова, друку, за розвиток та вільне використання української мови, за висвітлювання реальних історичних подій, за демократизацію, за національні права людей та створення власної державності чи отримання незалежності. Це лише певна частина їхніх планів та ідей, які вони прагнули втілити у життя.

Ідеї дисидентства зародилися внаслідок сумнівів у доцільності і практичності існуючої системи влади, поступово переросли у тверде переконання необхідності докорінних змін у суспільстві, повалення комуністичного тоталітарного режиму. Дисиденти розуміли, що влада навювала лише утопію як мрію, але не могла створити її. Вони прагнули до проведення реформ у країні та виступали проти репресій населення. Можна сказати, що у них були певною мірою демократичні ідеї.

У 1955 р. відбулася значна подія, коли українські політв'язні мордовських концтаборів написали «Відкритого листа» до ООН. Це був перший документ з вимогами українського дисидентства. Цей документ передавав протест українців проти дискримінації народу та зверхності інших. Метою було привернення уваги світу до проблем в УРСР та СРСР. Відсутність справжньої політичної самостійності української республіки, однопартійна система, яка позбавляла суспільство демократичного вибору шляхів політичного розвитку,

забороняла діяльність опозиції, установила цензуру, відкидала будь-які законні можливості для зміни влади, призвела до небаченої бюрократизації системи управління — це основні політичні причини виникнення дисидентського руху.

Серед дисидентського руху слід виокремити шестидесятників, які діяли через літературні твори, у яких відображували свої ідеї та мрії. Найбільш відомими представниками шестидесятників були Ліна Костенко, Василь Симоненко, Іван Драч, Василь Стус та багато інших не менш талановитих представників. Вони зробили досить значний внесок у діяльність дисидентства, адже слово — це найбільша зброя всього людства. За допомогою слів вони гостро критикували становище та висвітлювали свої плани та заклики. Більшість дисидентів та людей, пов'язаних з ними, було заарештовано та заслано у табори.

Все ж таки дисидентський рух досить голосно заявив про себе і тому радянська влада відреагувала на це. Почалися арешти учасників цього руху. Але це навпаки викликало посилення боротьби та протести. Один із радянських лідерів Микита Хрущов проводив зустрічі із діячами культури та мистецтва, на яких він засуджував їхні дії та говорив про «відступи від соціалістичного реалізму». Зазвичай представники українських дисидентів ділилися на окремі течії. Слід зазначити, що українські дисиденти поширювали часопис «Український вісник», який був заборонений владою, бо представляв собою певну загрозу.

З огляду на попередні дослідження цієї теми, я можу сказати, що це був мирний, ненасильницький спосіб боротьби з владою та процесом русифікації населення. Дисидентський рух не мав чітких організаційних форм. Його основою були різноманітні гуртки та спілки, які прагнули вдосконалити сьогодення та майбутнє народу, дати йому те, чого він так прагнув, зробити життя населення легшим. Цей опозиційний рух зайняв помітне місце у історії країни.

Література:

4. Бажан О.Г. Дисидентські (опозиційні) рухи 1960—1980-х років в Україні // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К. : Наук. думка, 2004. — Т. 2 : Г — Д. — 395с.
5. Русначенко А. М. Національно-визвольний рух в Україні середина 1950-х — початок 1990-х років. — К., 1998. — 720 с.
6. Касьянов Г. В. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960- 80-х років. — К., 1995.

Марочканич М.

(наук. кер. – доц. Лобач К.В.)

студент V курсу історичного факультету

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Корolenка

Дисидентство як прояв правозахисного руху в Україні в 1970-1980 рр.

Важливе значення для становлення України як правової держави та формування демократичного суспільства лежать у площині цивілізованих відносин влади та опозиції, що є притаманним багатьом розвинутим західним країнам. Тому, прагнучі вийти на новий рівень стосунків з розвинутими європейськими країнами, Україна повинна налагодити відповідні демократичні форми спілкування між громадянами та владними структурами всередині держави. Цьому сприятиме вивчення дисидентства як прояву правозахисного руху в Україні в 1970-1980-х рр., оскільки аналіз набутого досвіду боротьби громадян за свої права дасть можливість прогнозування та моделювання історичного майбутнього України.

Незгодні з суспільно-політичним устроєм тієї чи іншої держави були завжди. Були вони всередині країни і за її межами. Їхня незгода виражалася різноманітними формами – від критики до насильницького повалення влади. Так і в 60–70-х роках у Радянському Союзі